

De Ponte Vecchio in Florence (1932), Martin Monnickendam

AFBEELDING TEYLERS MUSEUM/MARTIJN ZEGEL

De Smaak van Haarlem

Pastels vergeten schilder Martin Monnickendam in Teylers Museum

'De kleuren spatten van het doek'

Leontien van Engelen
l.van.engelen@hollandmediacombinatie.nl

Haarlem * Bij het grote publiek is hij nog niet zo bekend, maar Teylers Museum hoopt daar verandering in te brengen door een expositie in het Prentenkabinet. Daar hangen vanaf vrijdag enkele tientallen pastels van schilder Martin Monnickendam (1874-1943). Het museum aan het Spaarne kreeg kortgeleden van de Stichting Vrienden van de Schilder Martin Monnickendam een schenking uit diens nalatenschap. Hoofdconservator Kunstverzamelingen Michiel Plomp is uiteraard blij met de gift. „Monnickendam is een schilder uit de eerste helft van de twintigste eeuw en dat was een tijd dat wij (het museum, red.) behoorlijk arm waren en niet veel kunst konden kopen.” Tot nu toe was het museum in het bezit van slechts één tekening van de schilder. Nu komen daar ongeveer dertig werken bij uit vooral zijn Italiaanse periode, maar ook een aantal uit zijn Nederlandse tijd.

Stichting

De nalatenschap van Martin Monnickendam wordt beheerd door de Stichting Vrienden van de Schilder Martin Monnickendam. De stichting werd in het leven geroepen toen bleek dat de erven van de schilder niet in staat waren de enorme nalatenschap van zo'n vierduizend werken op een goede manier te beheren. Oud-notaris Ruud van Helden is voorzitter van de stichting. Als kind al was hij gefascineerd door het werk van de schilder. „Mijn grootvader was bevriend met Monnickendam. Als jongetje van een jaar of zes zat ik voor een schilderij van een straatje door hem geschilderd en in mijn verbeelding liep ik in dat straatje. Mijn moeder noemde hem de vergeten schilder. Toen ik rond de twintig was wilde ik meer werk van hem zien. Mijn

moeder nam me mee naar de dochters van de schilder in Elspeet. Die hadden in twee kleine huisjes de hele nalatenschap liggen. Ik ben er diverse malen geweest en keek steeds mijn ogen uit. Maar ik zag ook kapotte schilderijen, tekeningen in krantenpapier in natte ladden, lijsten die kapot waren.... Het ging echt naar z'n mallemoer.”

'Hij was in zijn tijd buitengewoon succesvol'

Van Helden richtte in 1973 de Stichting op om de dochters te helpen met het beheer en het conserveren van de collectie, maar vooral om de schilder Monnickendam uit de vergetelheid te halen. „Ik heb toen meteen al gezegd dat het een jaar of dertig zou duren voor zijn werk weer in de belangstelling zou komen en dat klopt ook.”

Openbare collecties

Zijn streven is om de beste werken via schenkingen in openbare collecties te laten opnemen. Hij schreef in de avonduren een lijvige oeuvre-catalogus van twee delen. „Die hebben we gepresenteerd en gelijktijdig 900 tekeningen aan de stad Amsterdam geschonken.” Het Joods Historisch Museum, het Rijksmuseum en het Amsterdam Museum mochten eveneens een schenking ontvangen. Dat gold ook voor de Fundation Custodia in Parijs die de beroemde collectie van kunstverzamelaar Frits Lugt beheert. „Daarna kwam het in een stroomversnelling. Meer musea werden wakker en raakten ineens geïnteresseerd in het werk van Monnickendam.” En daar is het Van Helden met de Stichting precies om te doen. „Hij moest weer

terug. Hij was in zijn eigen tijd buitengewoon succesvol en ik wil dat hij niet vergeten wordt. En dat wordt hij nu niet meer.”

De expositie in Teylers Museum toont merendeels pastels die de Amsterdamse schilder maakte tijdens een aantal reizen naar Italië. Een greep uit de te bezichtigen werken: de Rialtobrug in Venetië, de Trevi-fontein in Rome en een tekening waar hij zichzelf heeft geschilderd terwijl hij uitkijkt over de stad Siena, leunend op een muurtje.

Hoewel de nadruk ligt op de Italiaanse periode, zijn er ook pastels te zien van werk met Nederlandse onderwerpen. „De Italiaanse werken hangen aan de wanden in het Prentenkabinet, in de middenvitrine hebben we ander werk van hem liggen, bijvoorbeeld uit zijn Nederlandse periode.”

De hedendaagse Italiëganger zal veel herkennen in de tekeningen van Martin Monnickendam. „Hij tekende vooral monumenten, maar er zijn ook werken die hij in kleine achterafstraatjes heeft gemaakt”, zegt conservator Michiel Plomp. „Mooie deurpartijen of een gek balkonnetje, daar had hij ook oog voor.”

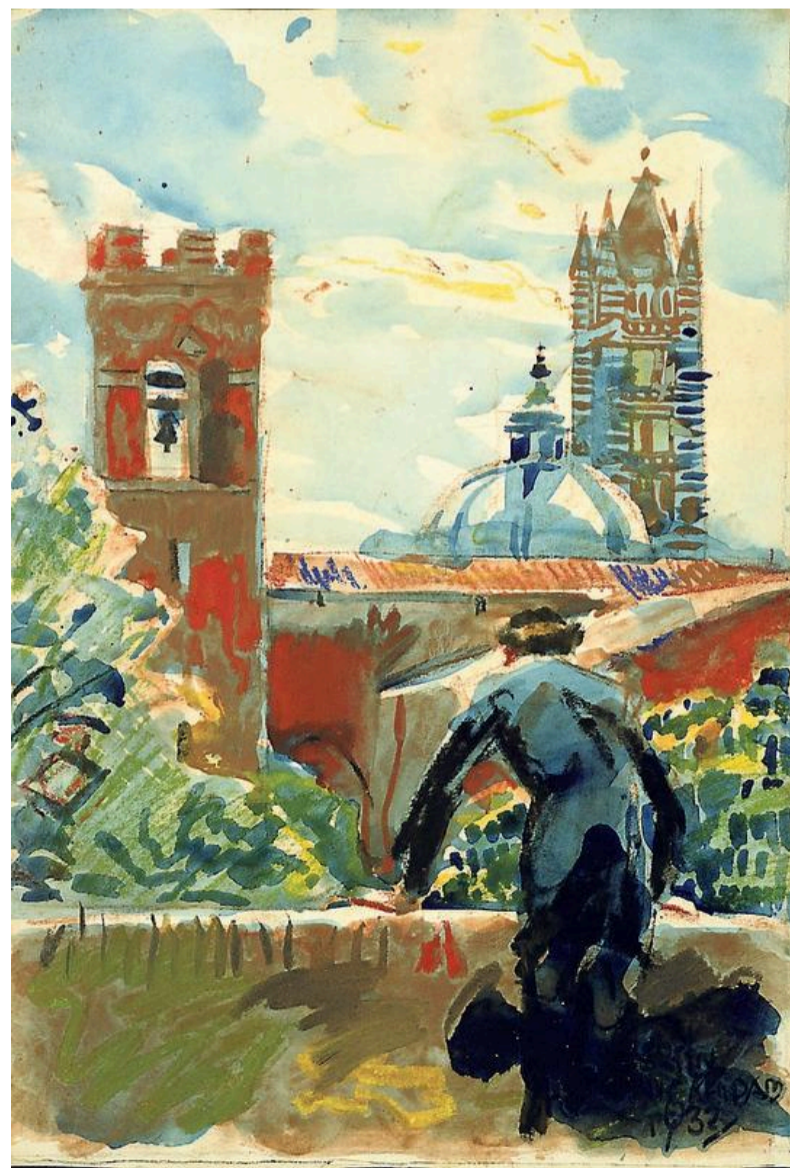
Kleuren

Als hem gevraagd wordt wat er bijzonder is aan het werk van de in de vergetelheid geraakte schilder, zegt Plomp direct: „De kleuren, die spatten werkelijk van het doek af.” Lachend: „Het was zelfs zo dat collega-kunstenaars op tentoonstellingen liever niet naast Monnickendam wilden hangen, omdat zij door de kleurigheid van zijn werk er als het ware 'uitgedrukt' werden.”

Ruud van Helden is blij dat er tekeningen van Monnickendam in het bezit van Teylers Museum zijn gekomen. „De Stichting is apetrots, kan ik wel zeggen. Het is een blijk van waardering als een voor-aanstaand museum als Teyler het werk van Martin Monnickendam in de collectie wil hebben.”

Expositie

'Groeten uit Italië - Pastels van Martin Monnickendam'. Prentenkabinet Teylers Museum, Spaarne 16 Haarlem. Te zien van 24 juni tot en met 9 oktober.

Martin Monnickendam legde zichzelf in 1932 vast tijdens een bezoek aan Siena.

AFBEELDING TEYLERS MUSEUM/MARTIJN ZEGEL